

2646

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

1

Sätta bort bölder

Sätta bort bölder

Om en person ville bliva av ~~med sin~~ med sina bölder - "sätta bort dem", som man sade - så skulle han taga av varet på ett papper eller dyl. och lägga i en enebuske, så skulle det vara borta.

Men kom någon annan och rörde vid busken blev dehne smittad i stället.

2646

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESBOKKlorevet

Klorevet

De hade förr en magsjukdom som de kallade för "klore-
revet". Jag har för mig att det var detsamma som nu kal-
las för blindtarmen. Som botemedel mot detta tog de in
peppar och brännvin.

2646

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNEMUSEUMSebilla spådom

Sebilla spådom

Det var ett talesätt förr i tiden, att:

när äpplekärnan vänder

Sebilla spådom ändrar.

Somliga påstår , att äpplekärnan nu har vänt.

2646

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

4

Skomakerripå 1860 talet

Skomakeri på 1860 talet

När jag började som skomakare på 1860 talet gick vi från gård till gård och gjorde skorna. Vi var knappt aldrig hemma, utan ständigt var vi ute i bygden på arbete. Vid slåttern hade de brått och då ville de inte ha någon skomakare, men de ville i stället att man skulle hjälpa till i arbetet. Det bestämdes i allmänhet vid kyrkan vart man skulle komma och göra skor. De gick förr ett ~~ax~~ par timmar och pratade vid kyrkan, och då togs också beställningarna emot.

Om man slutade arbetet på ett ställe en lördagskväll, så stannade man över natten där och gick till det nya stäl-

let till söndagsmiddagen, som man alltså åt här.

När man skulle utbilda sig till skomakare måste ~~man~~ man först gå igenom ~~en~~lärotid ett års lärotid. Jag var under min lärotid först hos en skomakare i Ödestugu och sedan i Malmbäck hos en annan, som hette Sven Stark. Det hörde inte alls till ovanligheterna, att läropojken fick litet stryk då och då. @ Man skulle upp tidigt på mornarna och städa och elda i verkstaden och t.o.m. borsta skorna åt gesällerna. Under lärotiden fick jag betala tio kronor om året men fick då maten. Andra året fick jag min första betalning, först var det endast 18 skilling i veckan, sedan ökade det till 24 och slutligen fick jag en hel riksdaler .

Före min tid skulle de avlägga gesällprovet. En skomakare fick inte ha en gesäll skriven hos sig, utan att han var s.k. sockenskomakare. Sockenskomakaren antogs på en stäm-

ma. Det fanns också häradsskomakare, vilka fick gå omkring i hela häradet, tror jag. Även mästerprov avlades, men det var också före min tid. Skråväsendet fanns ej då.

Men efter lärotiden fick man av mästaren en betyg, vari han "rekommenderade en till var och en till villken man söka må".

När man kom till ett ställe för att där göra skor, hade man ej läder med sig, utan detta släpptes till på stället.

De skulle även bestå maten, och denna var i stort sett präktig, ja, på en del ställen hade de riktigt kalas. Det värsta ställe jag vet om var Rik- Anders i Skallarp. Där var ett sådant kalas. Där fick pojkarna också tov skilling i drickspengar.

I allmänhet låg man med husets folk - både karlar och

fruntämmer låg i samma rum. Det var de så vana vid, så att det var det ingen som tänkte på, att det var något.

Vi satt alltid och arbetade på en soffa vid ena sidan framme vid ett fönster. Skräddaren däremot satt vid ~~kängborden~~ "höga bordet" där framme vid fönstret. Ett ordspråk eller sägen sade, att han satt där sedan en stor sugga en gång kommit in och ätit upp en skräddarepojke. Han hade inget att försvara sig med som skomakaren hade och skulle därför sitta därframme, menade man.

För en halvsulning fick vi i arbetslön en tolvskilling, för att vi gjorde ett par kängor 20 skilling och för ett par stövlar 36.

2646

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVHjorten

Hjorten

Laurin på Stensholm hade en hingst, som skulle kastreras. Gubben Hjort från Öggestorp efterskickades, men han var full när han kom. Då sade Laurin till honom, att han inte fick kastrera hingsten, eftersom han inte var nykter. "Då skall den heller aldrig bli skuren", sade Hjorten. "Åh, det skall vi väl se, gubbe", sade Laurin. Sedan efterskickades veterinären, men när denne hade kommit och hingsten skulle släppas ut, störtade den och dog.

2046

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVKaptin Eli

Kaptin Eli

Det går en sägen, att en häxa som kallades Kaptin Eli skulle vara bränd i Malmbäck vid Önomo intill Strömsdal.

Det finns ett stenvad, som man tror att det lades då hon skulle skulle gå över för att brännas. Hon var en otäck trollkäring. Hon lär ha sagt, att om hon fått säga sju ord till, skulle det inte ha blivit någon gröda på sju år . De hade lagt munkavle för att hon inte ~~skulle~~ skulle kunna tala.

2646

Spå vädret i miltern

Spå väder i miltern

När de slaktade en gris kunde de i miltern se om vintern skulle bli mild eller sträng. Där ~~det~~ den var grov skulle det bliva kallt och där den var smal skulle det bliva milt. Jag kom ihåg huru de sade, när de hade slaktat, att svinmiltern visade, att det skulle bliva kallt då och då.

2646

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIVSlakt

Slakt

Slaktaren Johan Petterssons far var mycket vidskeplig av sig. Han var bl. annat mycket rädd för att någon skulle komma medan han slaktade, och han brukade se sig om innan han tog itu med slakten. Det skulle inte vara bra på något sätt om någon kom under slakten.

Jag minns, att de förr strax före slakten gjorde en koja åt svinea, där de skulle vara en tid innan de slaktades för att de skulle gödas och bli feta. Där var mycket kallt inne i kojans och de trodde, att grisarna skulle äta mera då för att hålla sig varma.

- 2646

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

2

Det var också i min barndom bruk, att de innan slakten steg upp vid två tiden på morgonen och gjorde i ordning skällevatten och då samtidigt gav grisen, som skulle slaktas en sup brännvin och sedan såg till att han var i rörelse, för att blodet skulle rinna av bättre, som de sade.

Fisketur

Fisketur

När man skall meta , skall man spotta på masken, när
den är påsatt och innan man kastar ut kroken. Då skall
man få fisketur.

Småland
Tveta

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Uppd. Kell Hagberg

14

Proberna
uppt. d. 1829

2646

Bor. w. Kanta

född 1848 i Kalmar län

Julottan

Julottan

Julottan hade de brått hem, ska jag säga, ty de hade den tron, att den som först ~~kom~~ kom hem skulle få det bra. Det hände därför ofta, att någon tog alla skaklarna och lade i en hög för att det skulle taga till för de andra att få rätt på sina.

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

Smaland
Torta
Rogbaga
sept 1929

2646

upps Karl Hagberg
per Krantz
Född 1848 i Malmbäck

15

Karl den elfte

Karl den elfte

Det berättas , att en präst en gång skrivit till kungen, att han var utan alla sorger och bekymmer.

Karl den elfte beslöt då att han skulle ge prästen något att tänka på, så att han fick litet bekymmer, för det var inte bra för en människa att leva helt utan bekymmer och sorger. Han ville därför ställa tre frågor till prästen, närhan kom ty en däre kan ju fråga mer än tio visa kunna besvara, säger ordspråket.

Men prästen blev rädd, när han fick veta detta och

skickade klockaren i sitt ställe.

När klockaren så kom inför kungen, frågade denne:

"Hur mycket anser du mig vara värd?" Klockaren svarade:

"Ja, de sålde Frälsaren för trettio silverpenningar. Då törs jag ej skatta dig högre än nio och tjugu."

Den andra frågan, som Karl den elfte ställde till klockaren, kommer jag ej ihåg, men den tredje lydde så:

"Kan du säga vad jag tänker på?" "Ers majestät tänker, att jag är prästem i Walla", sade klockaren, "men jag är hans klockare." Då sade kungen: "Om så är, skall du inte längre för Walla tralla, utan du skall vara präst och han skall vara klockare."